

MEDDAHLIK VE MEDDAH HİKÂYESLERİ İLE İLGİLİ ÖNEMLİ BİR ESER*

Dr. Süleyman TÛLÛCÛ**

“Meddâh” (مداح) kelimesi, Arapça “m-d-h” kökünden gelen, mübâlağalı ism-i fâil (abartmalı etken ortaç) vezninde bir kelimedir. Bilindiği üzere bu vezin, خَبَّاز (ekmekçi), بَزَّاز (kumaşçı) kelimelerinde olduğu gibi, ism-i mensûb (nispet-aidiyet bildiren isim) görevinde de kullanılmıştır¹ ve meddâh, “çok metheden, övücü, övgücü”² anlamını ifade etmektedir. Ancak bu kelimenin, zamanla, anlamında bir genişleme olmuş, “halk hikâyecisi, mukallit”³ mânâsında da kullanılmıştır. Tanınmış şarkiyatçı Enno Littmann’ın da önemle vurguladığı gibi o, “kutsal kişileri ve kahramanları öven bir sanattır.”⁴ Bir temaşa (gösterim) sanatları terimi olarak da halk hikâyelerini bir topluluk önünde anlatan kimsedir⁵. Araplarda bu kimselere “kâss”, “kassâs”⁶, Acemlerde ise “kışsahân”⁷ denmiştir⁸. Ayrıca nedîm, mu’arrif, musâhib, mukârin, mudhik kelimelerinin, meddah kavramı ile yakından alâkası vardır⁹.

Özdemir Nutku’nun da belirttiği gibi, ülkemizde, halk hikâyecileri (âşıklar) ve halk hikâyeleri üzerine çok sayıda araştırma kitabı, inceleme yazısı ve

* Prof.Dr. Özdemir Nutku, *Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri*, 2. baskı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 124, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi: 20, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1997, VII+360 s., 22 s. resim ve belge.

** Atatürk Üniv. İlahiyat Fak. Arap Dili ve Belâğati Anabilim Dalı Bşk.

¹ Krş. Ahmed Ateş-Tahsin Yazıcı-Nihad M.Çetin, *Arapça Dilbilgisi I*, İstanbul 1964, s.198.

² F.Steingass, *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Beyrut 1975, s.1199; a.mlf., *A Learner's Arabic-English Dictionary*, Beyrut 1989, s.974; Hans Wehr, *A Dictionary of Modern Written Arabic*, ed.J.Milton Cowan, Beyrut 1980, s.898; Rohi Baalbaki, *al-Mawrid, A Modern Arabic-English Dictionary*, Beyrut 1991, s.936; Ahmet Vefik Paşa, *Lehce-i Osmâni*, haz. Recep Toparlı, Ankara 2000, s.717.

³ A.D. Alderson-Fahir İz, *The Concise Oxford Turkish Dictionary*, Oxford 1980, s.222.

⁴ Özdemir Nutku, *Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri*, 2. baskı, Ankara 1997, s.11.

⁵ Arslan Tekin, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, İstanbul 1995, s.381.

⁶ F.Steingass, *A Learner's Arabic-English Dictionary*, s.813; Hans Wehr, s.766; Rohi Baalbaki, s.862.

⁷ E.H.Palmer, *A Concise Dictionary of the Persian Language*, London 1914, s.471; Arif Etik, *Farsça-Türkçe Lûgat*, İstanbul 1968, s.322; Pertev Naili Boratav, *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*, İstanbul 1988, s.101.

⁸ Arslan Tekin, s.381.

⁹ Krş. L.Sami Akalın, *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, 5. baskı, İstanbul 1980, s.188-189.

derleme yayınlanmasına karşın, gerek meddahlık, gerekse meddah hikâyeleri üzerinde çok az durulmuştur¹⁰.

Meddahlık üzerine, son zamanlara kadar, çeşitli makaleler yayımlanmış; ayrıntılı ve müstakil bir kitap olarak da Özdemir Nutku'nun tanıtımını bahis konusu ettiğimiz bu eseri basılmıştır (Türkiye İş Bankası Yay., Ankara 1978). M. Fuad Köprülü'nün 1925'te *Türkiyat Mecmuası*'nda (I, s. 1-45) yayımlanmış olduğu "Meddahlar" başlıklı makalesi hâlâ büyük bir önem taşımaktadır. Bu makale, onun *Edebiyat Araştırmaları* (TTK Yay., Ankara 1966, s. 361-412) adlı, önemli yazılarını toplayan kitabında da basılmış bulunmaktadır. Ayrıca, Selim Nüzhet Gerçek'in *Türk Temaşası; Meddah, Karagöz, Ortaoyunu* (İstanbul 1942, s. 5-44) ve Metin And'ın *Geleneksel Türk Tiyatrosu* (Ankara 1985, s. 218-241) başlıklı kitaplarında bu konuda kıymetli bilgiler verilmiştir. Özdemir Nutku ve Metin And¹¹,ın yanı sıra, Şükrü Elçin¹²'in meddah hikâyeleri üzerinde kıymetli çalışmaları vardır. O, son yıllarda birçok meddah hikâyesini yayınlamıştır.

Özdemir Nutku'nun bu eserinden edindiğimiz bilgilere göre, meddahlık ve meddah hikâyeleri üzerine Batı'da da bazı müstakil çalışmalar yapılmıştır ki, bunlardan bazıları şunlardır:

1. Georg Jacob, *Aus den Vorträgen eines Türkischen Meddâh*, Berlin 1900.
2. Georg Jacob, *Vorträge Türkischer Meddâhs: Mimischer Erzählungskünstler*, Berlin 1904.
3. Hermann Paulus, *Hadschi Vesvese, ein Vortrag des Türkischen Meddahs, Nagif Efendi*, [Doktora Tezi], Erlangen 1905.
4. Friedrich Giese, *Der Über-eifrige Xodcha Nedim, Eine Meddah-Burleske*, Berlin 1907.
5. Theodor Menzel, *Meddah, Schattentheater Orta Oyunu*, Prag 1941.

¹⁰ Özdemir Nurku, "Önsöz", s.V.

¹¹ Metin And'ın eserleri için bk. Mahmut H.Şakiroğlu, *Prof.Dr. Metin And Bibliyografyası*, Ankara 1993, s.10-65.

¹² Şükrü Elçin'in eserleri için bk. Metin Özarslan, "Prof.Dr. Şükrü Elçin'in Eserlerinin Bibliyografyası", *Türk Kültürü Araştırmaları*, Prof.Dr. Şükrü Elçin'e Armağan, XXIX/1-2 (1991), s. X-XXX.

Özdemir Nutku'nun eserinin bu ikinci baskısı, ilk baskıyla hemen hemen aynıdır. Ancak, bu basımda, müellifin de belirttiği üzere, "Sonuç"a (s. 148-152) bir ek yapılmış ve "Kaynakça" (s.341-350) genişletilerek iki katına çıkarılmıştır.

Bir "ÖNSÖZ"le (s. V-VII) başlayan eser, geniş bir "GİRİŞ" bölümünü (s. 1-144) ihtiva etmektedir. Burada; I. MEDDAHLIĞIN TARİHÇESİ (s. 11-43), a) Meddahlığın Kaynağı (s. 11-18), b) Meddahlığın Gelişimi (s. 18-43); II. MEDDAHLIK OLGUSU (s. 45-74), a) Meddahların Nitelikleri (s.45-53), b) Meddahların Teknikleri ve Tavırları (s.53-64), c) Kahvehaneler ve Dinleyiciler (s. 64-74); III. MEDDAH HİKÂYELERİ (s.75-140), a) Hikâye Kaynakları ve Gelişimi (s. 75-95), b) Yapısal Özellikler ve Motifler (s.95-132), c) Hikâyelerin Dramatizasyonu, Dili, Süresi (s. 132-140); IV. MEDDAH TAKLİTLERİ (s. 141-144) ana ve tâli başlıkları altında geniş bilgiler verilmiştir. Bunu "SONUÇ" (s. 145-148) ve "SONUÇ'A EK" (s. 148-152) izlemiştir. Müteakiben "EK I: METİNLER" (s. 153-334) bölümünde muhtelif meddah hikâyeleri (22 tane) ve meddah taklitleri (10 tane) ile ilgili metinler yer almıştır. "EK II" (s. 335-339) başlığı altında, XIV. yüzyıldan bu yana, yazar tarafından tespit edilen ünlü meddahların bir listesi verilmiştir. Eser, "KAYNAKÇA" (s. 341-350), "DİZİN" (s.353-360) ve güzel bir şekilde basılmış –çoğu renkli- resim ve belgelerle sona ermiştir.

Öyle anlaşıyor ki, eserin ilk neşrinde meydana gelen çeşitli yazım, okuma, basım hataları; bazı yöntem ve bilgi eksiklikleri, bu baskıda da devam etmiştir. Bunlardan, görebildiğimiz bazıları şunlardır.

a) Yazım, Okuma ve Basım Hataları;

Yusuf Azman (s. VI), Yusuf Azmun; İmrü'l-Kays (s. 7-12), İmrü'ü'l-Kays; Ebu Cühl (s. 7), Ebû Cehl; âliziyyad (s. 7), Âl-i Ziyâd; Ebu Rebube (s. 7), Ebû Debbûbe (bk. el-Câhız, *el-Beyân ve't-Tebyîn*, nşr. Abdüsselâm Muhammed Hârûn, 4. baskı, Kahire 1395/1975, I, 69); Sûk ul-'Ukâz (s. 7), Sûku 'Ukâz; Kâssâs (s. 7), Kassâs; *El Beyan vettebeyn* (s. 7, dipn. 39; "Kaynakça", s. 345), *el-Beyân ve't-Tebyîn*; yanısıra (s. 8,86), yanı sıra; Litmann (s. 8), Littmann; Hariri (s. 10), Harîrî; *Makam* (s. 10), *Makâme*,... *Morgenlaendischen Gesellchaft* (s. 11, dipn. 1), ...*Morgenlaendischen Gesellschaft*; Hassan Sâbit (s. 12,47,50), Hassân b. Sâbit; getirmiş (s. 12), getirirmiş; Ferzak (s. 12,13), Ferezdak; Haddan (s.12), Hassân; 'inanhem (s. 20), 'inân hem; tevârihûn (s. 20, dipn. 51), tevârihun; sâlifenûn (s. 20, dipn. 51), sâlifenün; âşık Çelebi (s. 23), Âşık Çelebi; tusında (s. 24), cülûsında; bî'tarîk-ül ihvâ (s. 24, dipn. 65), bi-tarîkî'l-ihvâ; lâzumdur (s. 24, dipn. 65), lâzımdur; ebu şervan-ı âdil târikdir ki (s. 24, dipn. 65), Enûşirvân-ı Âdil tarîkıdır ki; müverriin (s. 24, dipn. 65), müverrihîn; mukarrin (s. 24, dipn. 65), mukârin; erâziler (s. 24, dipn. 65), erâziller; Bayrammiye (s. 26), Bayramiye; Süleyman Faik

efendi (s.26), Süleyman Fâik Efendi; İbtida'-i zuhûr devlet-i Osmaniye'den (s. 27, dipn. 83), İbtidâ-i zuhûr-i Devlet-i Osmâniye'den; tevarinde (s. 27, dipn. 83), tevârihinde; kuzâddan (s. 27, dipn. 83), kuzâtdan; Tıffî efzî (s. 27, dipn. 83), Tıffî Efendi; "Nâm-ı Mehmed'dir..." (s. 29, dipn. 99), "Nâmı Mehmed'dir..."; malûm-ı zâmîr-i dâkikadânî (s. 30, dipn. 109), ma'lûm-i zamîr-i dakikadânî; muhasiplik (s. 37), musahiplik; mültefid olduğunda (s. 37, dipn. 155), mültefet olduğunda; efk (s. 37, dipn. 155), ifk; nefyi (s. 37 dipn. 155), nefy; mesmu' âlâ ve ednâ (s. 37, dipn. 155), mesmû'-ı a'lâ ve ednâ; nazârdan (s. 38, dipn. 159), nazardan; engüşt-iberdehân (s. 39, dipn. 165), engüşt ber-dehân; izlan (s. 39, dipn. 165), iz'ân; kalıb-ı aharra (s. 39, dipn. 165), kâlib-ı âhara; merhamete, ihsâna (s. 39. dipn. 165), merhame-i ihsâna; kara kullarına (s. 39, dipn. 165), kara gömülmelerine; feryâd-ı bî-dâd âlem-i bâllâya (s. 39, dipn. 165), feryâd-ı bî-dâdı âlem-i bâlâya; suratın aurmakda (s. 39, dipn. 168), suratına urmakda; Hikmed (s. 58), Hikmet; müzeyyen (s. 71, dipn. 125), müzeyyen; 'ale's-salâvât (s. 71, dipn. 125), 'ale's-salât; kuzzat (s. 74, dipn. 144), kuzât; mu'arref (s. 77), mu'arraf; mahfil-nişîn (s. 77, dipn. 11), mahfil-nişîn; münacaat (s. 77, dipn. 12), Münâcât; *Binbirgece Masalları* (s. 78,109,136, dipn. 210), *Binbir Gece Masalları*; Ebu Müslîm (s. 79), Ebû Müslim; *Kelil ve Dimne* (s. 79), *Kelîle ve Dimne*; *Yusufu Züleyha* (s. 79, dipn. 19), *Yûsuf u Züleyhâ*; *Kelîle ve Dimne* (s. 79, dipn. 19), *Kelîle ve Dimne*; Elhâmdülli'llâh (s. 83), Elhamdü lillâh; edinüm (s. 83, dipn. 33), edinüp; ebeyat (s. 83, dipn. 33), ebyât; *Celâ'i'l-Kulûb* (s. 84), *Celâ'ü'l-Kulûb*; *Beââyi'ü'l-Âsâr* (s. 84,3. paragraf başı), *Bedâyi'ü'l-Âsâr*; *Râbî* (s. 86, dipn. 47), *Râbî'*; yayınlamış (s. 87), yayımlamış; *Mâ'mûn Halife* (s. 93), *Me'mûn Halife*; karakter (s.96), karakter; Fâilâtun...(s. 98), Fâ'ilâtun...; aleyk-i (s. 99, dipn. 106), aleyhi; gûfrân (s. 99, dipn. 106), gufrân; eyyâm devletlerinde (s. 99, dipn. 106), eyyâm-ı devletlerinde; Ebu'l-Cennab (s. 107, dipn. 125), Ebu'l-Cenâb; Küreviye (s. 107, dipn. 125), Kûbreviyye; mutasav vîf (s. 107, dipn. 125), mutasavvîf; Eberthatd (s. 109, dipn. 129), Eberhard; *...Morgenlaendischafi* (s. 138, dipn. 212), *...Morgenlaendischen Gesellschaft*; *Nihâyat el Ereb* (s. 141), *Nihâyet el-Ereb*; Cûhâ (s. 141, dipn. 2), Cuhâ; Bedevî Savrâ (s.141, dipn. 2), Sevre el-A'râbî; Ebû Übeyd ül-Kurramî (s. 141, dipn. 2), Ebû Ubeyd el-Hurremî (el-Hazmî ?); Sayfavahy (s. 141, dipn. 2), Seyfeveyh; Kadiri (s. 141, dipn. 3), el-Gâdirî; Kalûş (s. 141, dipn. 3), Kalûs; Gifârî Dârimî (s. 141, dipn. 3), Gıfârî, Dârimî; Şûnîzî (s. 142, dipn. 3), İbnü's-Şûnîzî; ... Sîbavahy-ül-Mısırî (s. 142), ...Sîbeveyhi'l-Mısırî; Sibâvayh (s. 142), ... Sîbeveyh; el-Meyânin (s. 142), el-Mecânîn; Şûr (s. 142), Şevr; Devletşâhî (s. 142, dipn., "Kaynakça", s. 346), Devletşâh; Deutsche Morgenlaendische Gesellschaft (s. 207), Deutschen Morgenlaendischen Gesellschaft; Konuş (s. 227, dipn. (*)), Kunoş; Nedim (s. 235), Nedim; *Guldasta-i Riyâz-ı İrfân ve Vafâyât-ı Danışvarân-ı Nadîrâdân* ("Kaynakça", s. 341), *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân*; el-imâdî ("Kaynakça", s. 341), el-İmâdî; *...Û Kavânü-i Âl-i Osman* ("Kaynakça", s. 341), *...fi Kavânîni Âli Osmân*; *Trawels...*("Kaynakça", s. 344), *Travels...*; Özon ("Kaynakça", s. 345),

Özön; Mısır 868 (“Kaynakça”, s. 345), Mısır ?; Refi Cemal (“Kaynakça”, s. 349), Refi Cevat olacaktır.

b) Yöntem Eksiklikleri:

Bazı Örnekler:

* S.2, dipn.8: Walter Ruben’in [*Türk Dili*] *Belleten*’de çıkan yazısının sayfa numarası gösterilmemiş.

* S.349 (“Kaynakça”): Rıza Yetişen’in yazısının çıktığı derginin ayı, yılı ve sayfa numarası kaydedilmemiş.

* Ayrıca, “Dizin”de yer alması gereken pek çok isim vs., “Dizin”e girmemiştir. S.7: Câhız, Ebu Cühl (doğrusu: Ebû Cehl), Ebû Leheb, Ebu Rebube (doğrusu: Ebû Debbûbe), Eş’ab, Nasreddin Hoca vb.

c) Bilgi Eksiklikleri:

Müellifin naklen aldığı kaynaklarda meydana gelen yazım ve bilgi hatalarından bazıları şunlardır:

* S.7: Macar Türkoloğu Kunoş, muhtemelen Evliya Çelebi¹³’ye istinaden, Kureyş’ten ünlü mukallitlerin yetiştiğini ifade eder ve bunlar arasında İmrü’ü’l-Kays’ı ve kör bir adam olan Muhammed el-Busra (el-Busayrî¹⁴ ?)’yı sayar ki, bu, büyük bir yanılıdır ve yakıştırma bir rivayettir. Çünkü, İmrü’ü’l-Kays, Câhiliye döneminde yaşamış büyük bir şair olup, Kureyş’ten değil, Kinde Kabilesi’ndendi ve yaklaşık olarak Hz. Peygamber’in doğumundan 25 (M. 545) sene önce ölmüştür. Muhammed el-Bûsîrî ise Hz. Peygamber’i övdüğü *Kasidetü’l-Bürde* (veya *Bür’e*)’si ile ünlü, âmâ bir şair olup, 696/1296 yılında İskenderiye’de ölmüştür¹⁵. Böylece, bu iki ünlü şairin, yaşadıkları dönem itibarıyla, Kureyş Kabilesi’nin mukallitleri olamayacağı kesindir.

* S. 50: Muhammed Hanife: Doğrusu Muhammed b. el-Hanefiyye. Hz. Ali’nin Hz. Fâtıma’dan olmayan oğlu (bk. Zirikî, *el-A’lâm*, nşr. Züheyr Fethullâh, 8.baskı, Beyrut 1989, VI, 270).

¹³ *Seyâhatnâme*, Dersaadet 1314, I, 650.

¹⁴ el-Busra ve el-Busayrî şeklinde okunuşu yanlıştır. Doğrusu el-Bûsîrî olacaktır (Msl. bk. İbnü’l-Esîr, *el-Lübâb fî Tehzîbi’l-Ensâb*, Beyrut, ts., I, 187).

¹⁵ Msl. bk. Zirikî, *el-A’lâm*, nşr. Züheyr Fethullâh, 8. baskı, Beyrut 1989, II, 11-12, VI, 139.

Sahasında önemli bir boşluğu dolduran bu eserin ikinci basımının yapılması, muhakkak ki yerinde olmuştur. Ortaya koyduğumuz bu düzeltme ve değerlendirmelerin ışığı altında, ileride gerçekleşecek üçüncü bir baskısının daha iyi şekilde çıkacağını ümit ediyoruz. Ayrıca, faydalı olacağı mülâhazasıyla, yazımızın sonuna, müellifin “Kaynakça”sını tamamlamak amacıyla bir “Bibliyografya” koyduk. Birtakım eksikliklerine rağmen, üç yılı aşan bir zaman dilimi içinde hazırlanan, sabırlı bir çalışma ürünü olan bu bibliyografyanın araştırmacılara yararlı olacağını düşünüyoruz. Buraya, müellifin istifa ettiği bazı eserlerin yeni baskıları ve çevirileri ile konuyu az çok ilgilendiren birkaç kitap da ilâve edildi. Diğer yandan, şunu da belirtelim ki, bazı kitap ve dergi koleksiyonlarını (*Hayat Mecmuası* gibi) göremediğimiz için, başka yazarlara istinaden tespit ettiğimiz birkaç yazının sayfa numarası belirlenememiştir.

c) Bibliyografya İlâveleri:

I) MEDDAH, MEDDAHLIK VE MEDDAH HİKÂYELERİ HAKKINDA YAZILMIŞ KİTAPLAR

1- Oral, Ünver, “*Bir Meddah Hikâyesi*”, *Börekçi Güzeli*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1999, XIII+182 s.

II) MEDDAH, MEDDAHLIK VE MEDDAH HİKÂYELERİNDEN BAHSEDEN KİTAPLAR:

1- Abdülaziz Bey, *Osmanlı Âdet, Merasim ve Tabirleri*, yay.haz. Kâzım Arışan-Duygu Arışan Günay, 2.baskı, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 2000, s. 395-397.

2- Akalın, L.Sami, *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, 5.baskı, Varlık Yay., İstanbul 1980, s.164, 188-189.

3- Akı, Niyazi, *XIX. Yüzyıl Türk Tiyatrosu Tarihi*, Atatürk Üniv. Edebiyat Fak.Yay., Ankara 1963, s.7-9.

4- _____, *Türk Tiyatro Edebiyatı Tarihi, I*, Dergâh Yay., İstanbul 1989, s.7-9.

5- Alangu, Tahir, *Türk Folkloru Elkitabı*, Adam Yay., İstanbul 1983, s.310.

6- And, Metin, *A History of Theatre and Popular Entertainment in Turkey*, Ankara 1963-1964.

7- _____, *100 Soruda Türk Tiyatrosu Tarihi*, Gerçek Yay., İstanbul 1970, s.36-38.

8- _____, *Tiyatro Kılavuzu*, Milliyet Yay., İstanbul 1973, s.416-417.

9- _____, *Türk Tiyatrosunun Evreleri*, Turhan Kitabevi, Ankara 1983, s.73-81.

10- _____, *Geleneksel Türk Tiyatrosu-Köylü ve Halk Tiyatrosu Gelenekleri*, genişletilmiş baskı, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1985, 576+16 s.(41 resim).

11- _____, *Drama at the Crossroads. Turkish Performing Arts Link Past and Present, East and West*, İstanbul 1991, 185 s.

12- Arseven, Celâl Esad, *Sanat Ansiklopedisi*, 3.basıls, Millî Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul 1983, III, 1292-93 ("Meddah" mad.).

13- Batur, Suat, *Açıklamalı-Örneklî Türk Halk Edebiyatı*, Altın Kitaplar Yay., İstanbul 1998, s.681-711.

14- Boratav, Pertev Naili, *Folklor ve Edebiyat (1982), II*, Adam Yay., İstanbul 1983, s.498-500.

15- Bozkurt, Nebi, *Hadiste Folklor, Eğlence*, M.Ü.İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yay., İstanbul 1997, s.105-109, 145-146.

16- Cevdet Kudret, *Örneklî Türk Edebiyatı Tarihi*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1995, s.284-289.

17- Çalışlar, Aziz, *Tiyatro Kavramları Sözlüğü*, Mitos Boyut Yay., İstanbul 1993, s.114-115.

18- _____, *Tiyatro Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1995, s.418 ("Meddah" mad.).

19- Derman, Gül, *Resimli Taş Baskılı Halk Hikâyeleri*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1988, tür.yer.

20- *Doğu'da Kahve ve Kahvehaneler*, editörler: Hélène Desmet-Grégoire François Georgeon, çev. Meltem Atik-Esra Özdoğan, Yapı Kredi Yay., İstanbul 1999, s.38,50,54,105,117,133,146,148,208.

21- Düzgün, Dilaver, *Geleneksel Türk Tiyatrosu (Ansiklopedik Sözlük)*, Atatürk Üniv.Fen-Edebiyat Fak.Yay., Erzurum 1997, s.96-100.

22- Elçin, Şükrü, *Halk Edebiyatı Araştırmaları*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1977, s.105-136.

23- _____, *Halk Edebiyatına Giriş*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1981, s.562-582,613-622,735-737.

24- _____, *Halk Edebiyatı Araştırmaları, II*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1988, tür.yer.

25- Evliyaoglu, Sait-Baykurt, Şerif, *Türk Halkbilimi*, Ofset Reprodüksiyon Matbaacılık, Ankara 1988, s.183.

26- Gencan, Tahir Nejat, v.b., *Yazım Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara 1974, s.83,90.

27- Hattox, Ralp S., *Kahve ve Kahvehaneler*, çev. Nurettin Elhtüseyini, 2.baskı, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 1998, s.92.

28- Huart, Clément, *Arab ve İslâm Edebiyatı*, çev. Cemal Sezgin, Tisa Matbaacılık Sanayii, Ankara [1971], s.377.

29- İbnü'l-Cevzî, *Zekiler Kitabı (Kitâbu'l-Ezkiyâ)*, Türkçesi: Enver Güneç, Şule Yay., İstanbul 1998, s. 159-167.

30- İsmail Habib, *Edebiyat Bilgileri*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1942, s.305-308.

31- Kabaklı, Ahmet, *Türk Edebiyatı*, 3.baskı, Türk Edebiyatı Yay., İstanbul 1973, I, 469-475.

32- Kavruk, Hasan, *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler*, Millî Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul 1998, s.76-82, 89-96.

33- Köksal, Hasan, *Battalnâmelerde Tip ve Motif Yapısı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1984, s.30.

34- _____, *Millî Destanlarımız ve Türk Halk Edebiyatı*, Üçdal Neşriyat, İstanbul 1985, s. 178-179.

35- Köprülü, M.Fuad, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Yay. Orhan F.Köprülü-Nermin Pekin, Ötüken Yay., İstanbul 1986, s.377,398.

36- Kúnos, İgnác, *Türk Halk Edebiyatı*, haz. Tuncer Gülensoy, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1978, s.94-95.

37- Kurtuluş, Hilmi, *Türk Tiyatrosu*, Toker Yay., İstanbul 1974, s.26-27.

38- Mazaherî, Ali, *Ortaçağda Müslümanların Yaşayışları*, çev. Bahriye Üçok, Varlık Yay., İstanbul 1972, s.222-223.

39- Nerval, Gérard de, *Doğuya Seyahat*, çev. Muharrem Taşçıoğlu, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1984, s. 95-97, 231-232.

40- Niebuhr, Castren, *Travels through Arabia and Other Countries in the East*, çev. Robert Heron, Edinburgh 1792, II, 264-266.

41- Nutku, Özdemir, *Gösterim Sanatları Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara 1983, s.186.

42- _____, *Oyunculuk Tarihi, Başlangıcından XIX. Yüzyıla*, Yapı Kredi Yay., İstanbul 1995, s. 53,54,55,72,98.

43- _____, *Tarihimizden Kültür Manzaraları*, Kabalcı Yay., İstanbul 1995, s. 99-119.

44- Özkırmılı, Atilla, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, 5.baskı, Cem Yay., İstanbul 1990, III, 829-833 ("Meddah" mad.).

45- Özön, Mustafa Nihat, *Türkçede Roman*, baskıya haz. Alpay Kabacalı, Gelişim Yay., İstanbul 1985, s.74, 84-94.

46- Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Millî Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul 1993, II, 432-434 ("Meddah" mad.).

47- Radloff, Wilhelm-Kúnos, Ignaz, *Proben:der Volkslitteratur der Türkischen Stamme VIII*, Lâtin harflerine aktaran ve haz. Saim Sakaoğlu-Metin Ergun, TDK Yay., Ankara 1998, s. 296-302.

48- Ramsey, Allan-McCullagh, F., *Tales from Turkey*, 1914¹⁶.

49- Sağlam, Yusuf, *Oktay Arayıcı'nın Oyunlarında Geleneksel Tiyatro Öğeleri*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1999, s. 13-41.

50- Sakaoglu, Necdet, *Binbir Gün, Birbir Gece*, Denizcilik Bankası Yay., İstanbul 2000.

51- Sezen, Lütfi, *Halk Edebiyatında Hamzanâmeler*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1991, s.22-24.

52- Slade, Adolphus, *Records of Travels in Turkey and Greece and of a Cruise in the Black Sea with the Capitan Pasha in the Years of 1820, 1830 and 1831*, baskı yeri ve tarihi: ?, I, 200-201.

53- Tatçı, Mustafa, *Edebiyattan İçeri, Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı Üzerine Yazılar*, Akçağ Yay., Ankara 1997, s. 503-519.

54- Tekin, Arslan, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, Ötüken Yay., İstanbul 1995, s. 381-382.

55- Timurtaş, Faruk Kadri, *Tarih İçinde Türk Edebiyatı*, Vilâyet Yay., İstanbul 1981, s. 27, 165.

III) KONU OLARAK MEDDAHLIK VE MEDDAH HİKÂYELERİNİ İLGİLENDİREN GENEL MAHİYETTE KİTAP VE MAKALELER:

1- Amicis, Edmondo de, *İstanbul (1874)*, çev. Beynun Akyavaş, TTK Yay., Ankara 1993.

2- Beydebâ-İbnü'l-Mukaffa, *Kelile ve Dimne*, çeviri-inceleme: Said Aykut, Şule Yay., İstanbul 1999.

3- *Binbir Gece Masalları*, Fransızcadan çev. Alim Şerif Onaran, I-XVI, 2.baskı, Afa Yay., İstanbul 1993.

¹⁶ Meddah geleneğinin güzel örneklerinden seçilmiş mesel, lâtife ve efsaneleri içine alan bir eserdir (bk. Saim Sakaoglu, *Gümüştane Masalları*, Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Yay., Ankara 1973, s.53).

4- Cirit, Hasan, “Vâiz ve Kıssacıların Hadis İlmiyle Münâsebetleri”, *Diyanet İlmî Dergi*, c.36, sy.1 (Ocak-Şubat-Mart 2000), s.19-54.

5- *Elfû'n-Nehâr ve'n-Nehâr*, trc. Ahmed Râşid, I-IV, İstanbul 1867-1870.

6- [Giritli Ali Aziz Efendi], *Muhayyelât-ı Aziz Efendi*, sad. Ahmet Kabaklı, Kültür Bakanlığı Yay., İstanbul 1990.

7- *Güçlükten Kolaylığa, Kederden Sevince (Ferec ba'de's-Şidde) Seçme Hikâyeler*, haz. Bilge Seyidoğlu-Orhan Yavuz, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1990.

8- Heller, Bernhard, “Sîret-i Anter”, *İA*, X, 703-707.

9- Hezarfen Hüseyin Efendi, *Tehlîsü'l-Beyân fi Kavânîni-î Âl-i Osman*, yay.haz. Sevim İlgürel, TTK Yay., Ankara 1998.

10- İbnü'l-Cevzî, *Kitâbü'l-Kussâs ve'l-Müzekkirîn*, nşr. Kâsım es-Sâmerrâ'i, Riyad 1403.

11- _____, *Ahmak ve Dalgınlar Kitabı*, Türkçesi: Enver Güneş, Şule Yay., İstanbul 1998.

12- Kandemir, M.Yaşar, *Mevzû Hadisler*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 1975, s. 83-91.

13- Mustafa Âli, Gelibolulu, *Mevâ'idü'n-Nefâ'is fi Kavâ'idi'l-Mecâlis*, yay.haz. Mehmet Şeker, TTK Yay., Ankara 1997.

14- en-Necm, Vedî'a Tâhâ, *el-Kıssas ve'l-Kussâs fi'l-Edebi'l-İslâmî*, Küveyt 1972.

15- Rosenthal, Franz, *Erken İslâm'da Mizah*, Türkçesi: Ahmet Arslan, İris Yay., İstanbul 1997.

16- Sakaoğlu, Saim, v.b., *Meddah Behçet Mahir'in Bütün Hikâyeleri*, I-II, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1997-2000.

17- Süleyman Tevfik, *Tütînâme*, yay.haz. Dursun Gürlek, Timaş Yay., İstanbul 1997.

18- _____, *Kâmilu'l-Kelâm ve Bânû Cihan*, yay.haz. Dursun Gürlek, Timaş Yay., İstanbul 1997.

19- es-Süyûtî, Celâlüddîn, *Tahzîrû'l-Havâss min Ekâzibi'l-Kussâs*, nşr. Muhammed es-Sabbâğ, 2.baskı, Beyrut 1984.

20- _____, *Tahzîru'l-Eykez min Ekazibi'l-Vu'âz*, haz. Ali Toksarı, Kayseri 1993.

21- Şengül, İdris, *Kur'ân Kıssaları Üzerine*, Işık Yay., İzmir 1995.

22- Tülüccü, Süleyman, "Mu'allaka Şairlerinden: 'Antere'", *Prof.Dr.Nihad M.Çetin'e Armağan*, İst.Üniv.Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1999, s. 221-230.

23- Uğur, Mücteba, "Va'z, Kıssacılık ve Hadiste Kussâs", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XXVIII (1986), s. 291-326.

24- Yûsuf-ı Meddâh, *Varka ve Gülşâh, A Fourteenth Century Anatolian Turkish Mesnevi*, ed.by Grace Martin Smith, Leiden 1976.

IV) MEDDAH, MEDDAHLIK VE MEDDAH HİKÂYELERİ HAKKINDA YAZILMIŞ MAKALELER:

1- Aksel, Malik, "Son Devrin Meşhur İki Meddahı ve Satıcıları", *Türk Folklor Araştırmaları*, c.14, s.,278 (Eylül 1972), s.6412-6415.

2- Alptekin, Ali Berat, "Meddah Behçet Mahir'in Hikâyelerindeki Atasözleri", *Türk Dünyası Araştırmaları*, sy. 27 (Aralık 1983), s.179-205.

3- And, Metin, "Eski Meddahlar ve Hayalciler Üzerine", *Forum*, XIV/174 (1 Temmuz 1961), s. 16-17.

4- _____, "Meddah, Meddahlık, Meddahlar", *Türk Dili*, XVII/195 (Aralık 1967), s. 236-247.

5- _____, "Meddah", *Türk Ansiklopedisi*, Millî Eğitim Bakanlığı Yay., Ankara 1976, XXIII, 358-360.

6- _____, "İslâm Ülkelerinde Gösterim Niteliğinde Hikâye Anlatımı", *Tarih ve Toplum*, IV/24 (Aralık 1985), s. 361-367.

7- _____, "Turc (le Théâtre du cunteur)", *Dictionnaire Encyclopédique du Théâtre*, ed. Michel Corvin, Bordas Yay., Paris 1991, s. 845.

8- _____, "Meddahlık", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul 1994, V, 320.

9- Boratav, P.N., "Maddâh", *The Encyclopaedia of Islam*, E.J.Brill, Leiden, V, 951-953.

10- Doyran, Turhan, "Meddah'a Dair", *Yücel*, c.22, sy. 129-130-131 (Temmuz-Ağustos-Eylül 1947), s. 247-275.

11- Elçin, Şükrü, "Kitabî Mensur, Realist İstanbul Halk Hikâyeleri", *Hacettepe Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, c.I, sy.1 (Mart 1969), s.4-106.

12- _____, "Bir Meddah Hikâyesi: Hâzâ Menâkıb-ı Fil-i Hümâyün", *Türk Kültürü Araştırmaları*, XI-XII-XIII-XIV (1973-1977), s. 10-49.

13- _____, "Dâstân-ı Kıssa-i Şâd ile Gam-Ferruhdil ile Mehmed Bey'in Hikâyesi-", *Türk Kültürü Araştırmaları*, XV/1-2 (1976), s. 167-207.

14- _____, "Sansar Mustafa Hikâyesi", *Türk Kültürü Araştırmaları*, XVI/1-2 (1977-1978), s. 195-224.

15- _____, "Bursalı Hoca Abdür-rauf Hikâyesi", *Erciyes*, yıl:4, sy. 37 (Mayıs 1981), s.5.

16- _____, "Hikâyet-i Bağdad Şahı", *Türk Folkloru*, sy.88 (Kasım 1986), s. 3-6.

17- _____, "Evhad Çelebi Hikâyesi", *Mehmet Kaplan İçin*, TKAE Yay., Ankara 1988, s. 59-71.

18- _____, "Hikâye-i Bengi Hallaç", *Erol Güngör İçin*, TKAE Yay., Ankara 1988, s. 191-198.

19- Enginün, İnci, "Meddah", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yay., İstanbul 1986, VI, 177-180.

20- Felek, Burhan, "Meddah", *Milliyet*, 30.9.1976.

21- Gökteş, Erbil, “Evliya Çelebi Seyahat-nâme’sindeki Mukallit, Mudhik, Kıssahan ve Meddahlar”, *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, sy.5 (Erzurum 1999), s. 37-52.

22- [İlter], Ziya Şakir, “Meddah”, *Akın*, c.1, sy. 287 (Haziran 1952), s. 4.

23- “Kadın Meddahlar Sahnede”, *Zaman*, 19 Ocak 2000, s. 14.

24- Kırıcı, Emine, “Behçet Mahir (1907-1988)”, *Türk Folkloru Araştırmaları 1989*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1989, s. 125-126.

25- Kıyılıoğlu, Necla, *Hikâye-i Cevrî Çelebi/Hikâye-i Tayyarzade*, Gazi Üniv.Eğitim Fak.Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Böl.Lisans Tezi, 1981, 61 s.

26- Köprülü, M.Fuad, “Meddahlar”, *İkdam*, sy. 7,15,24 (Nisan 1338 [1922]).

27- _____, “ ‘Meddahlar’ Makalesine Ait”, *Türkiyat Mecmuası*, II (1928), s. 430-436.

28- Köprülü-zade Mehmed Fuad, “Tıflî Ahmed Çelebi”, *İA*, XII/1, 234-235.

29- “Meddah”, *Dolap*, sy. 6, 1290 [1874], s. 48.

30- “Meddah”, *Ansiklopedik İslâm Lûgatı*, Tercüman [Yay.], İstanbul 1982, II, 411-412.

31- “Meddah”, *Meydan-Larousse, Büyük Lûgat ve Ansiklopedi*, Meydan Yay., İstanbul 1988, VIII, 504.

32- “Meddah”, *AnaBritannica*, Ana Yay., İstanbul 1989, XV, 478.

33- “Meddahlık”, *Hayat Ansiklopedisi*, Hayat Yay., İstanbul, ts., IV, 2254.

34- Menzel, Th., “Kahramân-nâme”, *İA*, VI, 88-89.

35- Nutku, Özdemir, “Gerçek Halk Tiyatrosu Olan Meddahlık Günümüzde de Önem Kazanmalıdır”, *Milliyet Sanat Dergisi*, sy. 122 (1975).

36- _____, “Eski Bir Yazmadaki Meddah Hikâyeleri”, *Belleten*, XXXIX/156 (1975), s. 697-724.

37- _____, “Original Turkish Meddah Stories of the Eighteenth Century”, *Studies in Turkish Folklore*, yay.haz. İlhan Başgöz-Mark Glazer, Bloomington, Indiana 1978, s. 166-183.

38- _____, “Aşık ve Meddah Hikâyeleri”, *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, III. Cilt, Halk Müziği, Oyun, Tiyatro, Eğlence*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1987, s. 183-193.

39- _____, “XIV. Yüzyıldan XVIII. Yüzyıla Kadar Bursalı Kıssahanlar ve Meddahlar” *V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Halk Müziği, Oyun, Tiyatro, Eğlence Sektör Bildirileri*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1997, s. 247-258.

40- Oral, Ünver, “Türklerin Tek Kişilik Tiyatrosu”, *Hayat Mecmuası*, sy. 46 (1971).

41- _____, “Bir Meddah Hikâyesi: Börekçi Güzeli”, *Millî Kültür*, sy. 52 (Mart 1988), s.38-49.

42- Ozansoy, Halit Fahri, “Meddahlar”, *Tercüman*, 15 Ocak 1965.

43- Öztelli, Cahit, “İki Meddah Hikâyesi”, *Türkoloji Dergisi*, VIII (1979), s. 87-122.

44- Sakaoğlu, Saim, “Meddah Behçet Mahir”, *Millî Kültür*, c.2, sy. 1 (Haziran 1980), s. 49-57.

45- _____, “Hançerli Hanım”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yay., İstanbul 1981, IV, 95-96.

46- _____, “Yaşayan Son Meddah Behçet Mahir ile Sohbet”, *Kaynaklar*, 1, Güz (Eylül-Ekim-Kasım 1983), s. 54-58.

47- _____, “Erzurumlu Meddah Behçet Mahir’in Hikâye Anlatma Tekniği”, *Türk Kültürü Araştırmaları*, Prof.Dr. İbrahim Yarkin’a Armağan, XXV/1 (1987), s. 21-29.

48- _____, “Erzurumlu Meddah Behçet Mahir ve Köroğlu ile Kiziroğlu Mustafa Bey Hikâyesi”, *Erciyes*, c.10, sy.110 (Şubat 1987), s. 14-17.

49- _____, "Son Meddah Behçet Mahir'in Ardından" *Tercüman*, 3 Temmuz 1988, s. 8.

50- _____, "Bir Behçet Mahir Vardı", *Türk Edebiyatı*, sy. 179 (Eylül 1988), s. 39-40.

51- _____, "Son Meddah Behçet Mahir'in Hikâye Repertuarı", *Millî Folklor*, 9, Bahar (1991), s. 7-8.

52- Sav, Ergun, "Geleneksel Seyir Sanatlarımız ve Meddah", *Hisar*, XII/172 (97), Ocak 1972, s. 18-19.

53- Talu, Ercüment Ekrem, "Nerede O Eski Meddahlar", *Hayat Mecmuası*, sy. 35 (1977).

54- Taner, Haldun, "Meddahlar", *Milliyet*, 28 Haziran 1982.

55- Tatçı, Mustafa, "Türk Halk Hikâyeciliğinde Meddâh Çevreleri", *Millî Kültür*, sy. 64 (Nisan 1989), s. 2-8.

56- "Tıflî Ahmed Çelebi", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yay., İstanbul 1998, VIII, 351.

57- Tilgen, Nurullah K., "Kaybolan Bir Sanat Dalı: Meddahlık", *Hayat Tarih Mecmuası*, sy.8 (Ağustos 1979), s. 41-42.

58- Tuncor, Ferit Ragıp, "Meddahlar", *Önasya*, c.4, sy. 43 (Mart 1969), s. 14-15.

59- Türkmen, Fikret, "Ermeni Harfleri ile Basılmış Bir Meddah Hikâyesi", *Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı 1976*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1977, s. 277-293.

60- Ulunay, Refî Cevat, "Ramazan ve Eski Meddahlar", *Milliyet*, 22 Nisan 1956; aynı yazı için ayrıca bk. *Ramazan Kitabı*, haz.Özlem Olgun, Kitabevi [Yay.], İstanbul 2000, s. 224-226.

61- Uraz, Murat, "Kıssahanlar, Şettahlar, Meddahlar", *Türk Folklor Araştırmaları*, sy. 354 (Ocak 1979), s. 8535-39.

**V) MEDDAH, MEDDAHLIK VE MEDDAH HİKÂYELERİNDEN
BAHSEDEN MAKALELER:**

1- V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Program ve Bildiri Özetleri, I- Programme and Abstracts of Papers, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1996, s. 178-179.

2- Düzgün, Dilaver, “Geleneksel Türk Tiyatrosu”, *Osmanlı, 11, Kültür ve Sanat*, Yeni Türkiye Yay., Ankara 1999, s. 617-619.

3- _____, “Osmanlı Döneminde Geleneksel Türk Tiyatrosunun Genel Görünümü”, *Atatürk Üniversitesi Türkîyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, sy. 14 (2000), s. 64,68.

4- Elçin, Şükrü, “Halk Tiyatrosu”, *Türk Kültürü El Kitabı, Üçüncü Cilt, Edebiyat (Türkiye)*, 3.baskı, TKAE Yay., Ankara 1998, s. 488-489.

5- Ertaylan, İsmail Hikmet, “Yûsufî-i Meddâh, Yeni İki Varaka ve Gülşâh Nûshası-Hamûşnâme-Dâsitan-ı İblis-i Aleyhilla’ne ve Maktel-i Hüseyn”, *İst. Üniv.Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyat. Dergisi*, 1/2 (1946), s. 105-121.

6- Günay, Umay, “Türk Halk Edebiyatı”, *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, Çağ Yay., İstanbul 1989, XIV, 529, 531.

7- Kınaylı, Hüsnü, “Cenanî (Bursalı Mustafa)”, Reşad Ekrem Koçu, *İstanbul Ansiklopedisi*, Koçu Yay., İstanbul 1965, VII, 3489-90.

8- Kızıltan, Mübeccel, “Mensur-Manzum Karışık Bir Yazma Eser: Târîh-i Âzâdbaht”, *Türklük Araştırmaları Dergisi*, 8 (1997), s. 341-342.

9- Kunoş, İ., “Anadolu Halk Edebiyatı”, trc. H.F., *Halk Bilgisi Mecmuası*, I (1928), s. 55-66.

10- Levend, Ağâh Sırrı, “Divan Edebiyatında Hikâye”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten 1967*, TDK Yay., Ankara 1968, s. 71-117.

11- Nutku, Özdemir, “II. Mahmut Döneminde Düzenlenen Önemli Şenlikler”, *VIII. Türk Tarih Kongresi*, Ankara: 11-15 Ekim 1976, Kongreye Sunulan Bildiriler, III. Cilt, TTK Yay., Ankara 1983, s. 1670-71.

12- Okuyucu, Cihan, "Mustafa Cinânî ve 'Bedâyi'ü'l-Asâr'ı", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, Prof.Dr. İbrahim Kafesoğlu Hatıra Sayısı, XIII (1983-1987), s. 351-385.

13- Özhan, Mevlüt, "Geleneksel Türk Tiyatrosunda Ahilik", *Türk Folklor Araştırmaları 1988/1*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1988, s. 45-47.

14- Öztelli, Cahit, "Oyun Tarihimiz İçin Önemli Yitik Bir Eser", *Türk Dili*, XXXIII/297 (Haziran 1976), s. 431-434.

15- _____, "Halk Hikâyelerinde İbni Sîna", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten 1968*, 2.baskı, TDK Yay., Ankara 1989, s. 213-219.

16- Ülkütaşır, M.Şakir, "Eski İstanbul Ramazanlarında Lâleli, Divanyolu, Direklerarası Gezinti (Piyasa) ve Eğlenceleri (Halk Temaşası)", *Sivas Folkloru*, c.6, sy. 65 (Haziran 1978, s. 3-5, c.6, sy. 66 (Temmuz 1978), s. 3-5.

17- Yüksel, Hasan Avni, "Hikâye Anlatma Geleneğinde Hikâye Anlatıcısı ve Çevre", *Türk Kültürü Araştırmaları*, Halil Fikret Alasya'ya Armağan, XXVI/2 (1988), s. 215-228.

K ı s a l t m a l a r

İA : *İslâm Ansiklopedisi*, I-XIII, İstanbul 1940-1988.

M.Ü. : Marmara Üniversitesi.

TDK : Türk Dil Kurumu (Ankara).

TKAE : Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü (Ankara).

TTK : Türk Tarih Kurum (Ankara).